

En skola med demokratisk kompetens

ENID:s handlingsplan för
elevinflytande

2009-06-04

Innehåll

Innehåll	2
Bakgrund – utgångspunkter	3
Om elevinflytande	4
Formellt inflytande	5
Informellt inflytande	6
Utvärdering – Elevrådsnätverk	7
Övrigt – Ansvariga	8
ENID:s rekommendationer för ett bra skolråd	9
ENID:s rekommendationer för ett bra elevråd	10
ENID:s rekommendationer för ett bra klassråd	11
ENID:s tankar om lärstilar	12
ENID:s tankar om ett bra utvecklingssamtal	13
Delaktighetstrappan	14
Ordförklaringar	15
Information – kontakt	16

Vissa ord i texten följs av * - se Ordförklaringar sid 15.

Bakgrund - utgångspunkter

- Handlingsplanen är antagen av Elevrådsnätverket i Dalarna – ENID - under 2008/09. Handlingsplanen ska ses som ENID:s styrdokument till skolorna, som inspiration och "tips-bank". ENID rekommenderar varje skola* att fatta beslut om en egen handlingsplan.
- Handlingsplanen anger vad begreppet "elevinflytande" betyder för "*en skola med demokratisk kompetens*". Detta är ENID:s uttryck för en skola där a/samtal regelbundet förs om pedagogik, delaktighet och inflytande b/ eleverna dels *upplever* delaktighet och inflytande och dessutom faktiskt *har* det, enligt skolans regelbundna utvärderingar.
- Handlingsplanen beskriver dessutom *mål* för de olika delarna, *hur* dessa kan uppnås och hur *utvärdering* ska gå till.
- Handlingsplanen har skapats i samverkan mellan elever, personal och rektorer.

* Mer information finns på sid 16.

Om elevinflytande

ENID menar att elevinflytande leder till en bra och trivsamt stämning med respektfulla och givande samtal mellan elever och personal. En sådan skola kännetecknas av att eleven tar ansvar för sitt lärande, är motiverad och når målen bättre. På en sådan skola är såväl elever som personal och skolledning engagerade i olika råd och forum för dialog och beslut.

För att beskriva vad elevinflytande *är* och *kan vara* använder ENID Delaktighets-trappan* som ett hjälpmedel och ett "kom-ihåg" i samtal och utvärderingar.

Ur läroplanen Lpo 94:

- **Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan**
- **Läraren ska se till att alla elever ... får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och får pröva olika arbetssätt och arbetsformer samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad...**
- **Läraren ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle**

Formellt inflytande

– mötesformer, råd, forum...

Mål

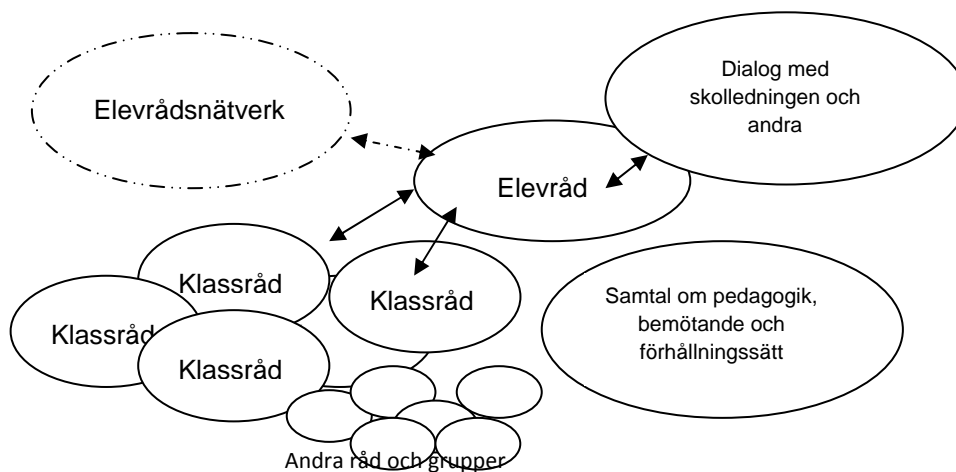
Målet med nedanstående modell är att varje elev

- tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,
- utövar ett allt större inflytande över sin utbildning,
- har kunskap om demokratis principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Modellen ska dessutom vara ett stöd för personalen att

- ta tillvara elevernas ideér, ta dem på allvar och visa intresse/stötta samt uppmuntra kreativt tänkande,
- ta varje chans till samtal och dialog kring de frågor som upplevs som viktiga för eleverna

Innehåll

Hur?

Se "ENID:s rekommendationer" – bilagor i handlingsplanen.

Informellt inflytande

Mål

Informellt inflytande handlar om samtalen mellan läraren och eleven om undervisningen och det som sker direkt i klassrummet - och elevens möjligheter att påverka detta.

Innehåll - Hur?

- Enligt ENID är det viktigt att även den här delen av elevinflytandearbetet får *ett eller flera formella forum*, där bl a planering och utvärdering sker. Ett Pedagogiskt råd* kan vara ett sätt för skolan att garantera att samtalen förs.
- Dessutom bör samtal om undervisningen regelbundet ske i mindre grupper, där olika inlärningsätt ska beskrivas och diskuteras.
- Det informella inflytandet utövas över val av arbetsmetoder, utvärdering av arbetsmetoder, val av material, utvärdering av material, arbetsbelastning, inflytande över läxor och prov samt över bedömning och betygsättning, utvärdering av prov och information om mål.
- ENID menar att erfarenhetsutbyte med andra skolor och utbildning som omfattar både elever, personal och föräldrar är vägar till utveckling.

ENID betonar också hur viktigt det är att skolan *definierar vad elevinflytande är*, i vilka frågor eleverna kan och ska ha inflytande och *på vilket sätt* – sådana frågor måste diskuteras av alla. Till detta är Delaktighetstrappan ett bra verktyg.

Utvärdering

- Alla protokoll inom skolans olika råd och forum bör samlas och gås igenom/utvärderas grundligt vid varje terminsslut så att man under första mötet varje termin kan redovisa resultat från den just avslutade.
- De olika råden, forumen och grupperna måste tydligt visa och sprida vad man gjort och vilka resultat för skolans del som finns att uppvisa. Detta kan ske genom infoblad eller liknande.
- Personal, elever, föräldrar och skolledning utvärderingar av elevinflytandet i undervisningen.
- Skolan ska utvärdera regelbundet. Det är viktigt att fråga elever och föräldrar hur de upplever att eleverna arbetar med formellt och informellt inflytande.
- Ett metodiskt sätt att utvärdera inflytandet är med hjälp av Delaktighetstrappan.

Elevrådsnätverk

- ENID rekommenderar att skolan är medlem i ett elevrådsnätverk som stöd och för utbyte av idéer och erfarenheter mellan skolorna - en träff per termin med cirkulerande ansvar enligt ENID:s projektplan 2009/2010.
- Nätverket ska bland annat bevaka och se till att de olika elevråden utbildas minst en gång per läsår.

Övrigt

Varje skola bör ha en egen handlingsplan för elevinflytande. Den ska vara känd av alla på skolan. Eleverna ska få regelbunden information om vad som står i den och den ska även vara tillgänglig för hemmet, exempelvis via skolans hemsida, men även i tryckt form.

Varje grupp och forum ska känna stöd från vuxna i bakgrunden.

Att vara elevrådsrepresentant är ett förtroendeuppdrag. Det är viktigt att alla beslut är förankrade i klassråden.

Skolans övriga handlingsplaner – eleverna diskuterar dessa tillsammans med lärare så att alla känner till dem.

Elever som engagerat sig i råd och ansvarsgrupper ska få intyg/diplom i samband med avslutningen, undertecknat av rektor.

Ansvariga

Skolledning, personal och elever utvärderar och följer regelbundet upp handlingsplanen. Ansvar för detta kan t ex ligga på en Skolutvecklingsgrupp*.

ENID:s rekommendationer för ett bra skoloråd

Vad händer efter elevrådsmötet? Vart tar elevrådet vidare sina frågor, för att något ska hända, beslutas om?

Skolledningen är den huvudsakliga part som elevrådet ska vända sig till för att saker ska hända och de flesta elevrådets frågor ska tas i beslut. Detta kan exempelvis ske i ett Skoloråd*.

För att säkra elevrådets möjligheter att driva sina ärenden bör alltså skolledningen ses som motpart och endast i undantagsfall delta vid elevrådets möten då frågor diskuteras och förbereds. (Se mer om detta i ENID:s rekommendationer för ett bra elevråd).

- Dialog med skolledning och andra bör ske enligt steg 6/7 på delaktighetstrappan. En tanke är att elevrådets styrelse ansvarar för det formella mötet, för att känslan ska bli en "hemmamatch" för eleverna. Samtidigt ska alla parter ärenden vara garanterade i en fast dagordning som alla står bakom.
- Övriga deltagare kan vara representanter för lärarna, vaktmästare, föräldrar och eventuellt kontaktpolitiker.
- Jämför med utvecklingssamtalet som sköts av eleven.
- ENID föreslår att 50 % av skolorådets deltagare är elever och 50 % vuxna – c:a 10 pers.

ENID:s rekommendationer för ett bra elevråd

- Regelbundna möten i elevrådet, hellre ofta och kort än sällan och länge, t ex var 14:e dag. Däremellan träffas en mindre grupp och förbereder och följer upp – en styrelse.
- En särskild lektionsfri tid i schemat – råd tid, då elevrådet och andra råd och grupper kan träffas. Då ska även personal finnas tillgänglig för de olika mötena och arbetsgrupperna
- Elevrådet har vuxenstöd, helst av en lärare och en fritidsledare. Vuxenstödet finns som handledare och kanal till övrig personal och kan delta på möten vid behov. Skolledningens roll är i första hand att vara "förhandlingspart i dialog" på skolrådet efter elevrådsmötet.
- Elevrådet ska ha egen ekonomi och få regelbunden utbildning.
- För att elevrådet ska utvecklas rekommenderar ENID att det ingår i ett elevrådsnätverk. Även elevrådets vuxenstöd ska delta vid nätverksträffar, utbildningar och annat som utvecklar den stödjande rollen.
- Elevrådet ska ha goda möjligheter att sprida information.
- Elevrådsrepresentanterna ska hålla i klassråden.
- För aktivt elevrådsengagemang ska diplom ges vid skolavslutningen.

ENID:s rekommendationer för ett bra klassråd

- Fast tid på schemat, helst varje (el varannan) vecka, fast, enkel dagordning, med punkt för information
- Läraren ska finnas som ett stöd, mest i bakgrunden
- Utbildning och träning i demokratiprocessen
- Klassrådet ska öka elevernas inflytande och ansvarstagande, genom kommunikation/dialog
- Få frågor från lärare och skolledning att diskutera
- Pedagogiska frågor – om undervisningen
- Även frågor som rör politikerna – bjuda in dem
- Elevrådsrepresentanter håller i och använder klassrådet – koppling till elevrådet
- Koppla till personalkonferensen genom protokollspridning
- Diskutera i mindre grupper
- Planeringsgrupper för årskurserna
- Återkoppla genom årskursråd
- En planeringsdag/demokratidag per år då allt går igenom

ENID:s tankar om lärstilar eller "hur jag lär mig bäst"

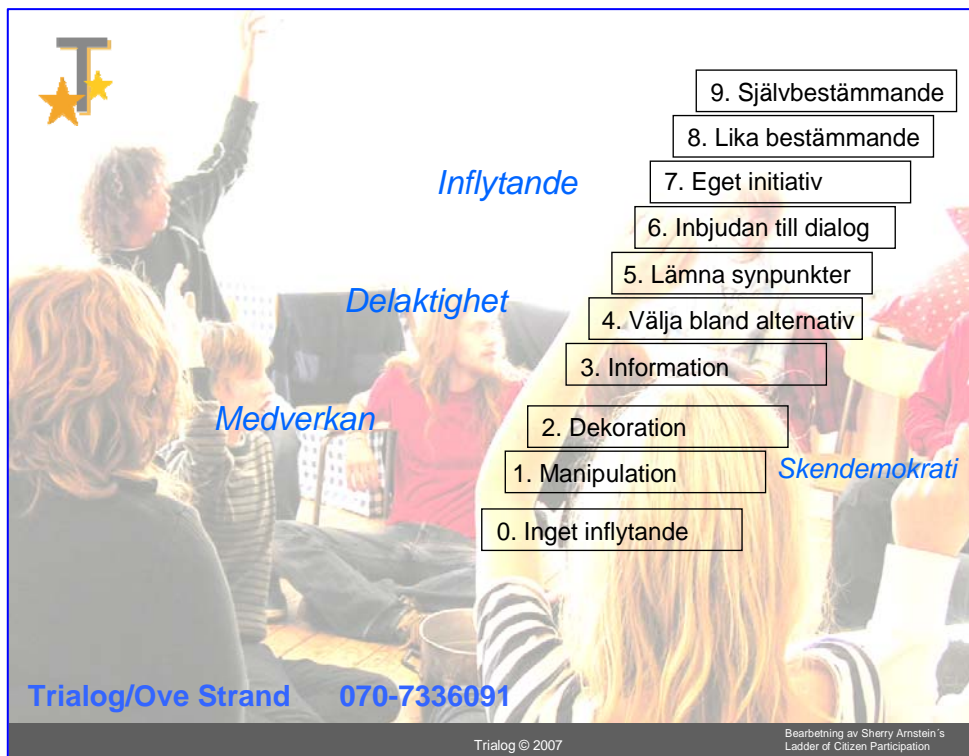
- Kommunikation mellan lärare och elev, våga se att vi är olika och samtala om det i skolan, mycket mer än vad görs idag
- Skaffa och använd individuella hjälpmedel – mp3-spelare, talböcker, dator, alpha-smart, telefoner (tysta sms...), diktafoner (till muntliga prov), kompisar som hjälp
- Göra test så man får hjälp att se och förstå sin lärstil
- Rättvisa – man måste ge alla chansen att jobba efter sin lärstil, inte bara tillgodose en person, eller vissa, så att andra blir lidande, eller kommer i andra hand
- Alla ska få chansen att lära sig på sitt sätt och prova på olika lärstilar
- Olika typer av möblering i samma rum, eller i olika rum – tysta rum, ljusa/mörka rum
- Utbildning i åk 7 eller tidigare (eller flera gånger) – t ex med "Uppdraget" som start
- Olika redovisningssätt – muntligt, skriftligt, powerpoint, drama, film/radio, dockteater, debatt...
- Ta med underlag som bygger på lärstilar till utvecklingssamtalet – t ex "Lärande situationer"
- Ansvar och tillit – detta är inte bara lärarens ansvar – eleven får inte missbruka förtroendet, t ex genom att välja ett sätt bara för att det är slapt eller roligt - men inte riktigt rätt för eleven.
- Alla i skolan ska få lära sig om de 9 intelligenserna*, V A K T* etc
- Ge även föräldrarna information så att de blir aktiva i samtal hemma om detta
- Mötas halvvägs – inte bara lärarens ansvar att eleven arbetar på "sitt bästa sätt" Eleven ska också aktivt ta ansvar för att göra rätt val, men då krävs först att man förstår detta – genom utbildning och ständiga samtal om lärandet i skolan (loggbooken, mentorsamtal, utvecklingssamtal mm)
- Att eleverna hjälper varandra
- Pauser (för de kinestetiska* främst)
- Övrigt om arbetssätt i skola: Spela spel, grupparbete, uppvisningar, jobba ensam bakom skärm, möjlighet att skriva på dator, rita i stället för att skriva

ENID:s tankar om ett bra utvecklingssamtal

- Bättre att eleven håller i utvecklingssamtalet. Eleven vet själv bättre än mentorn hur det går i varje ämne.
- Skolan ska ha en modell för samtalet, med vissa gemensamma punkter för alla, som man sedan kan fylla på enligt elevens önsknings - och mentorns
- Skriftlig IUP*:
 - Mål, kommentarer och IUP ska finnas tillgängliga på nätet
 - Samtalet ska utmynna i en skriftlig överenskommelse som skrivs under av elev, förälder och mentor/lärare
 - Elevskriften IUP
- En samling med dokument för utvecklingssamtalet kan lämpligtvis göras i samarbete i skolornas nätverk
- Tänk på att hålla samtalet i en trevlig miljö, där eleven är bekväm
- Ge tid i skolan så eleven får förbereda sig inför samtalet. Och stöd för att själv kunna hålla i det
- Låt elever och föräldrar ha inflytande över utvecklingssamtalet – förberedelse och upplägg
- Avdramatisera utvecklingssamtalet genom att samtala om målen regelbundet under terminerna
- Eleven ska vara i centrum
- Alla har en loggbok men den används beroende på mentorn, ibland som utvärdering varje vecka, ibland som "kom-ihåg-kalender" och anteckningsbok
- Mer målinriktade kommentarer
- Alla ska få hem kommentarer och omdömen innan samtalet för att kunna reflektera själva
- Erbjud syv-konsulenterna att bidra till samtalet
- Skicka ut någon sorts utvärdering av samtalet
- Bra bemötande
- Utvecklade loggbok
- Koncentrerad samtalstid
- Tänk igenom samtalstid och talutrymme
- Positiv inställning inför utvecklingssamtalet

Delaktighetstrappan

Delaktighetstrappan beskriver grader av delaktighet och inflytande i tio steg, och ger insikter om möjligheter och risker beroende på om samverkan och dialog sker på ett genomtänkt och "schysst" sätt – eller inte.

Mer info: www.trialog.se

Ordförklaringar

– se ord med * i texten.

Delaktighetstrappan: Se sid 14.

Pedagogiskt råd: Här kan man diskutera undervisningen i skolan i stort, temaundervisning, utbildningsinsatser och annat som kan påverka elevernas inläring positivt och vara ett stöd till personalen.

Handlingsplaner: Där skolan beskriver hur man arbetar med en särskilt viktig fråga – t ex mot mobbning.

Skolutvecklingsgrupp: Här diskuterar man stora frågor som skolans profil, utbildningssatsningar, medverkan i nätverk och annat – se även pedagogiskt råd.

Skolråd: Skolrådet är elevrådets styrelse, skolledning och representanter för personal och föräldrar (+ ev kontaktpolitiker).

De 9 intelligenserna: Professor Howard Gardners namn på det faktum att vi lär oss på olika sätt, att man kan vara intelligent på andra sätt än t ex logiskt tänkande.

V A K T: Inlärningsstilar, se de 9 intelligenserna. (Visuell - se, Auditiv - höra, Kinestetisk – röra sig, Taktill – känna med händerna).

IUP: Individuell Utvecklingsplan

Övriga frågor om innehållet – projektledaren eller processledaren, sid 16.

Information – Kontakt

ENID-nätverket startades med projektstöd från Ungdomsstyrelsen. ENID ingick som ett av åtta nätverk i Ungdomsstyrelsens nationella satsning på nätverk med fokus på ungas delaktighet och inflytande 2009/2010.

Deltagande skolor:

Bergaskolan, Smedjebacken bou@smedjebacken.se

Lorensberga skola, Ludvika sun.lorensberga@ludvika.se

Domnarvets skola, Borlänge kommun@borlange.se

Jakobsgårdskolan, Borlänge kommun@borlange.se

Djuråsskolan, Gagnef info@gagnef.se

Mockfjärdsskolan, Gagnef info@gagnef.se

Kyrkskolan, Smedjebacken bou@smedjebacken.se

Projektledare:

Fritidskonsulent Birger Tuominen, Smedjebacken

birger.tuominen@smedjebacken.se

Processledare:

Ove Strand/Trialog

ove@trialog.se